

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

ΟΙ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ CONCEPTUAL METAPHORS ABOUT PHYSICAL DISABILITY

της Ελένης Μπέσσα

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

- 1 ος Επιβλέπων: Ζωή Γαβριηλίδου, Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- 2 ος Επιβλέπων: Μαρία Μητσιάκη, Επ. Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- 3 ος Επιβλέπων: Δρ. Σπυρίδων Κιοσσές, Μέλος Ε.ΔΙ.Π., Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Κομοτηνή/Αθήνα

2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τις εννοιολογικές μεταφορές που χρησιμοποιούνται γύρω από τη σωματική αναπηρία. Αρχικά, πραγματοποιείται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση, στην οποία προσεγγίζεται πολύπλευρα η έννοια της σωματικής αναπηρίας: παρουσιάζονται ο ορισμός της, τα μοντέλα προσέγγισής της, οι αιτίες εμφάνισής της, οι κατηγορίες της, αλλά και τα κοινωνικά της χαρακτηριστικά, όπως είναι τα ζητήματα που προκύπτουν σχετικά με την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία και τα στερεότυπα που έχουν οικοδομηθεί γύρω τους. Εν συνεχεία, παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο γύρω από τις εννοιολογικές μεταφορές. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται η βασική θεωρία, η διευρυμένη θεωρία συνοδευόμενη από κάποιες επισημάνσεις και, τέλος, η θεωρία της ανάμειξης. Ακολουθεί το ερευνητικό μέρος, στο οποίο εντοπίζονται και παρουσιάζονται εννοιολογικές μεταφορές γύρω από τη σωματική αναπηρία, αντλημένες από κείμενα επιστημονικά και μη. Κατά την ανάλυσή τους, προσδιορίζονται το πεδίο-πηγή και το πεδίο-στόχος της καθεμιάς, καθώς και η συχνότητα εμφάνισής του στον λόγο. Τέλος, επιχειρείται μια κριτική ανάλυση σε σχέση με τους λόγους που οδηγούν στη χρήση τους, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις κοινωνικές τους προεκτάσεις.

Λέξεις-κλειδιά: σωματική αναπηρία, εννοιολογική μεταφορά, βασική θεωρία, διευρυμένη θεωρία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία:

Βάσιος, Σ., Στεργιούλης, Ι. & Σαρρής, Δ. (2006). Η ένταξη των παιδιών με αναπηρίες στη σχολική διαδικασία. Ανακτήθηκε από: <http://users.sch.gr/stefanski/amea/vasios-stergioulis-saris.pdf> .

Γαβριηλίδου, Ζ. (2016). Οι εννοιολογικές μεταφορές στον δημόσιο λόγο περί εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο Γ. Σταμέλος – Ζ. Γαβριηλίδου (επιμ.), *Επιχειρώντας τη μεταρρύθμιση μεταξύ πολιτικής (policy) και πολιτικών (politics)*. Κείμενα αφιερωμένα στον ομότιμο καθηγητή του Πανεπιστημίου Πεόποννήσου Δ. Κλαδή (σελ. 23-39). Πάτρα: Εκδόσεις δικτύου HepNet.

Γαβριηλίδου, Ζ. (2017). Οι εννοιολογικές μεταφορές στον Τύπο την εποχή της λιτότητας. Στο Ν. Τσιτσανούδη-Μαλλίδη (επιμ.), *Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ. Από την αρχαιοελληνική γραμματεία έως σήμερα* (σελ. 272-302). Αθήνα: Gutenberg.

Δαραής, Κ. (2001). Τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία. *Virtual School, The Sciences of Education Online*, 2, (2-3).

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (1998). *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2004). Η αναγκαιότητα της ένταξης. Προβληματισμοί και προοπτικές. Στο Α. Ζώνιου-Σιδέρη (Επιμ.), *Σύγχρονες ενταξιακές προσεγγίσεις* (σελ. 29-54). Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Ιωαννίδη, Β., Καρβέλας, Μ. (2018). Σωματικές αναπηρίες. Η περίπτωση των διαταραχών ισορροπίας και βάδισης. Καλές πρακτικές αποκατάστασης και μυϊκής ενδυνάμωσης. *Ε-περιοδικό Επιστήμης και Τεχνολογίας*. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/325091198_Somatikes_anaperies_E_periptose_diataraxon_isorropias_kai_badises_Kales_praktikes_apokatastases_kai_ekpaideutikes_endynamoses .

Ιωαννίδη, Β., Καρβέλας, Μ. (2019). Προβλήματα υγείας και μορφές ή τύποι σωματικών αναπηριών: καλές πρακτικές συνεκπαίδευσης. *Ε-περιοδικό Επιστήμης και Τεχνολογίας*. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/336114929_Problemata_ygeias_kai_morphes_e_typoi_somatikon_anaperion_kales_praktikes_synekpaideuses .

Καραγιάννη, Π., Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2006). Το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας. Θεωρία και ερευνητική πρακτική. Αντιφάσεις και ερωτήματα. *Μακεδόν*, (15), 223-232.

Κηρυττόπουλος, Α., Μπερεδήμας, Π. (2015). Η συμβολή του Αβικέννα στην επιληψία. Στο *Αρχαία Κλινικής Νευρολογίας*. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/334731751_E_SYMBOLE_TOU_ABIKENNA_STEN_EPILEPSIA_-_AVICENNA'S_CONTRIBUTION_TO_EPILEPSY_Neurologia_242-2015_21-27.

Κουρουμπλής, Π. (2000). *Το δικαίωμα στη διαφορά*. Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα.

Πολυχρονοπούλου, Στ. (2003). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα: Εκδόσεις Ατραπός.

Πολυχρονοπούλου, Στ. (2012). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα: Εκδόσεις Λυχνία.

Πολυχρονοπούλου, Στ. (2017). Μια κοινωνία για όλους: Αυτόνομη διαβίωση των αναπήρων. *Πρακτικά 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου Επιστημών της Εκπαίδευσης*, (σελ. 1632-1648). Αθήνα: Ε.Κ.Π.Α.

Σούλης, Σ. (2013). *Εκπαίδευση και αναπηρία*. Αθήνα: Συνδικαλιστική εκπαίδευση στελεχών αναπηρικού κινήματος.

Σπυρόπουλος, Τρ. (2014). Προβληματισμοί και όψεις των στερεοτύπων και των παρεχόμενων υπηρεσιών για τα άτομα με ΑμΕΕΑ. *Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου Επιστημών της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ε.Κ.Π.Α.

Στασινός, Δ. (2013). *Η ειδική εκπαίδευση 2020. Για μια συμπεριληπτική ή ολική στο νέο ψηφιακό σχολείο με ψηφιακούς πρωταθλητές*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Χαρούμενου, Ζ., Σούλης, Σπ. (2014). Ευαισθητοποίηση παιδιών προσχολικής ηλικίας σε ζητήματα αναπηρίας. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 13, 543-553.

Levitt, S. (2014). *Θεραπεία της εγκεφαλικής παράλυσης και της κινητικής καθυστέρησης*. (Σ. Κουσουλάκος, Μετάφ.). Αθήνα: Παρισιάνου Α.Ε.

Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, (Ελ. Δημητριάδου, Μετάφ.). Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

Oliver, M. (2009). *Αναπηρία και πολιτική* (Γ. Καραγιάννη, Μετάφ.). Αθήνα: Επίκεντρο.

Ricoeur, P. (1998). *Η ζωντανή μεταφορά* (Π. Κωστής, Μετάφ.). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία:

- Barner, C., Mercer, G. (2004). Theorising and researching disability from a social model perspective. In *Implementing the social model of disability: Theory and Research* (pp. 1-17), Leeds: The Disability Press.
- Barnes, C. (1992). *Disabling imagery and the media: an Exploration of the Principles for Media Representations of Disabled People*. London: Ryburn Publishing.
- Cafaro, Fr., Brady, E., Chandra, S., Patil, Ul., & Saxena, Ab. (2021). E Pluribus Unum: Using Conceptual Metaphor Theory to Explore and Support Mixed-Ability Workplaces. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 5, 1-31.
- Cameron, L. (2003). *Metaphor in Educational Discourse*. London-New York: Continuum.
- Coulson, S. (1997). *Semantic Leaps: The Role of Frame Shifting and Conceptual Blending in Meaning Construction*. San Diego: University of California.
- Danforth, S. (2007). Disability as Metaphor: Examining the Conceptual Framing of Emotional Behavioral Disorder In American Public Education. *Educational Studies*, 42, (1), 8-27.
- Fauconnier, G. (1994). *Mental Spaces*. New York: Cambridge University Press.
- Fauconnier, G. & Turner, M. (1994). *Conceptual Projection and Middle Spaces*. San Diego: University of California Press.
- Fauconnier, G. & Turner, M. (1998). Conceptual Integration Networks. *Cognitive Science*, 22, 133-187.
- Fauconnier, G. & Turner, M. (2008). Rethinking Metaphor. In R. Gibbs (Eds.), *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought* (pp. 53–66). New York: Cambridge University Press.
- Gibbs, J. (1992). Categorization and metaphor understanding. *Psychological Review*, 99, 572–577.
- Gibbs, J. (1994). Figurative thought and figurative language. In M. Gernsbacher (Eds.), *Handbook of Psycholinguistics* (pp. 411-446). San Diego: Academic Press.
- Imamovic, A. (2015). Metaphors in Newspaper Articles about Persons with Disabilities. *Proceedings of the CELLTTS 2015* (pp.83-97). Sarajevo: University of Sarajevo, Faculty of Philosophy, Department of English Language and Literature.

- Jansen, D. (1975). *Die Persönlichkeitsstruktur von Körperbehinderten*. Weinheim: Beltz.
- Kennedy, P. (2007). *Psychological management of physical disabilities. A practitioner's guide*. London: Routledge.
- Kövecses, Z. (2000). *Metaphor and emotion: Language, culture and body in human feeling*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor - A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses, Z. (2020). *Extended conceptual metaphor theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kövecses, Z. (2021). A multilevel and contextualist view of conceptual metaphor theory. *Journal of Language and Communication*, 8, (2),133-143.
- Kövecses, Z. (2021). Standard and extended conceptual metaphor theory. In Xu Wen & J. R. Taylor (Eds.), *The Routledge Handbook of Cognitive Linguistics* (pp. 172-185). New York: Routledge.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1993). *The Contemporary Theory of Metaphor*. In A. Ortony (Eds.), *Metaphor and Thought* (pp. 202-251). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff, G., Turner, M. (1989). *More Than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lawrence, L.J. (2019). Disease and Disability Metaphors in Gospel Worlds. *Journal of Bible and Theology*, 73, (4), 377-385.
- Manivannan, D., Manikandan, N.K., Kishore Kumar, K. (2018). Survey to improve accessibility for persons with disabilities. *International Journal of Engineering and Technology*, 182-185.
- Mitchell, F., Van Wyk, P. & Santarossa, S. (2021). Curating a culture: The Portrayal of Disability Stereotypes by Paraolympians on Instagram. *International Journal of Sport Communication*, 14, (3), 334-355.
- Oliver, M. (1996). *Understanding disability: from Theory to Practice*. London: Macmillan.
- Stroch, Ch., Nussinson, R., Mentser, S. & Bar-Anan, Y. (2019). "Heavy of Mouth" and "Heavy of Tongue": Weight as a Conceptual Metaphor of Disability. *Metaphor and Symbol*, 34(4):197-208.

Threlkeld, Aubry D. (2015). *Dyslexia as Disability*. Doctoral dissertation, Harvard Graduate School of Education.

Vidali, A. (2010). Seeing What We Know: Disability and Theories of Metaphor. *Journal of Literary & Cultural Disability Studies*, 4, (1), 33-54.